

Rapport 2008:81

Arkeologisk förundersökning/schaktövervakning

Ny gatubelysning framför Skänninge station

Invid RAÄ 5
Järnvägsgatan - Borgmästaregatan
Skänninge stad
Mjölby kommun
Östergötlands län

Mats Magnusson

Ny gatubelysning framför Skänninge station

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	7
Tekniska uppgifter.	8

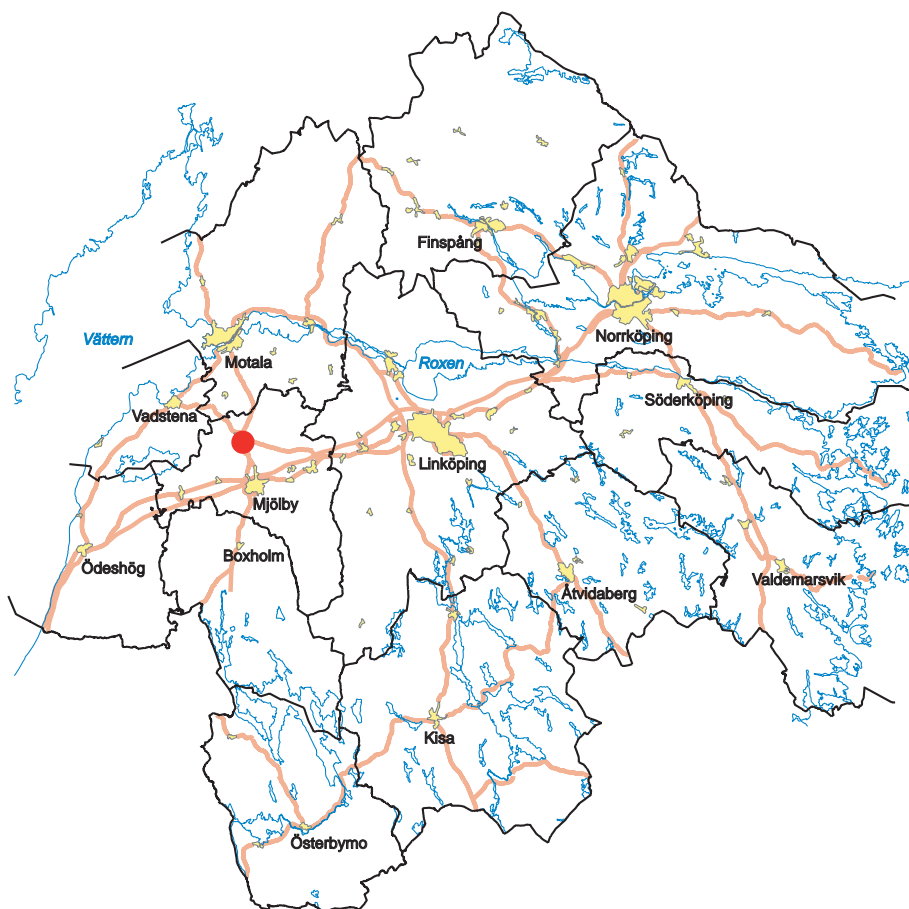
Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

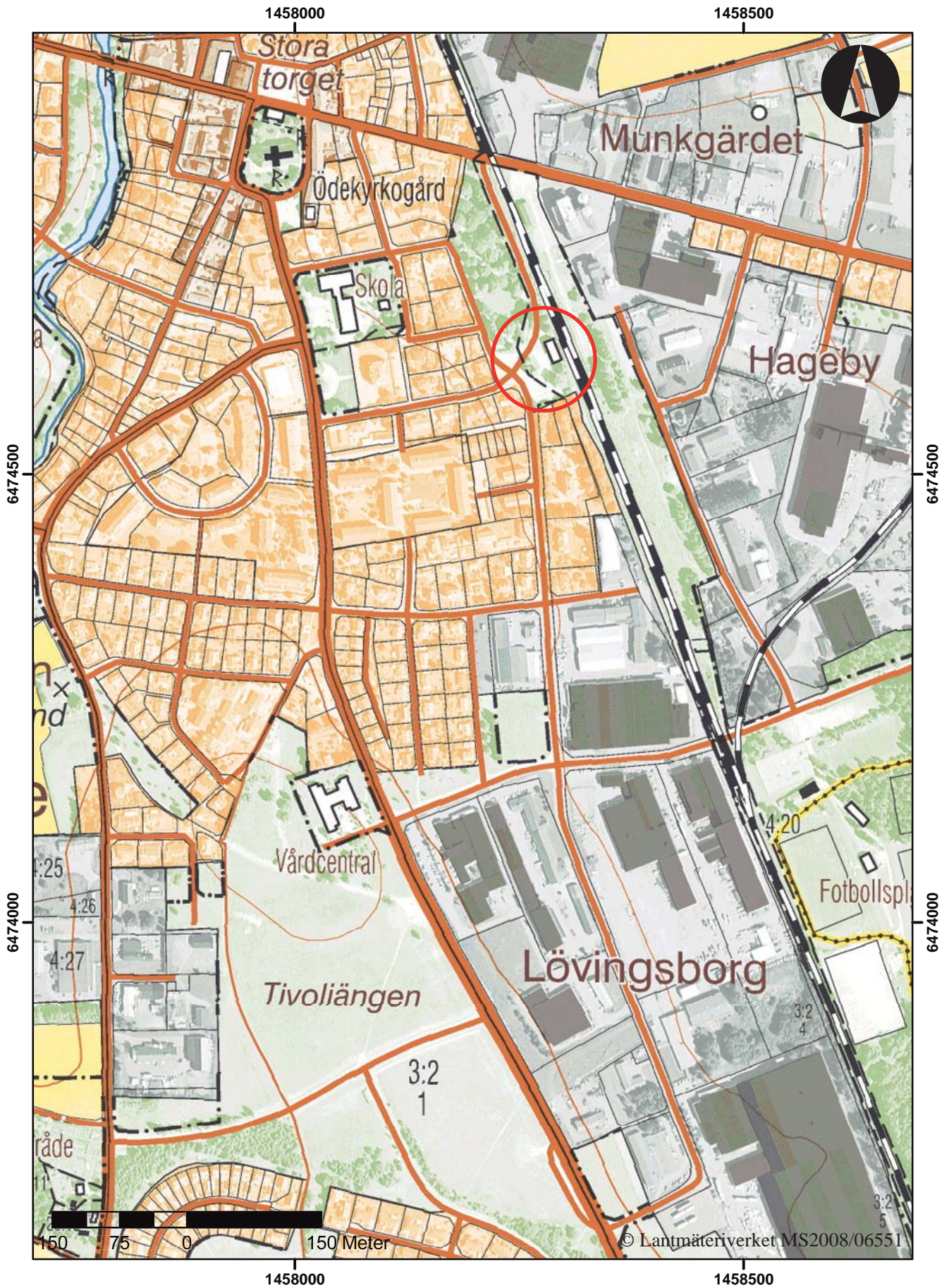
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde den 11/6 2008 en schaktövervakning i samband med schaktning för ny elkabel och ny gatubelysning vid Järnvägsgatan - Borgmästaregatan i Skänninge, Mjölby kommun, Östergötland. Arbetet utfördes på uppdrag av Mjölby Svartådalens Energi AB. Vid förundersökningen framkom odlingslager och recenta fyllningsmassor.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Den 11/6 2008 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning, i form av en schaktövervakning, i samband med schaktning för ny elkabel och fundament för två nya belysningsstolpar på Järnväggsgatan – Borgmästaregatan i Skänninge stad, Mjölby kommun.

Uppdragsgivare var Mjölby Svartådalen Energi AB som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för schaktövervakningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Skänninge är beläget centralt i ett öppet jordbrukslandskap. Staden tycks ha vuxit fram successivt under 1000- och 1100-talen och omnämns första gången år 1178. Staden nådde sin höjdpunkt under senare delen av 1200-talet och 1300-talet. 1400-talet innebar en stark tillbakagång och under 1500-talet verkar Skänninge snarast haft karaktären av en förstörad bondby. Generellt är kulturlagren i Skänninge diffusa och svåra att datera. Brandlager från de stora stadsbränderna kan bara spåras fläckvis i staden. Sannolikt har bebyggelsen varit gles i förhållande till många andra medeltida städer. Detta gör att begränsningarna för den medeltida staden är osäkra (RAÄ 5, Skänninge). Vid undersökningar inom och i anslutning till stadsområdet har även förhistoriska lämningar påträffats vid flera tillfällen, vilket antyder en platskontinuitet från järnåldern och fram till dagens stad (Feldt 2004).

Stadens två äldsta stenkyrkor, Allhelgonakyrkan (RAÄ 11, Skänninge) och S:t Martins kyrka (ingår i RAÄ 1, Skänninge), var belägna på varsin sida om Skenaån. De dateras båda till 1100-talet. Staden har även haft två Dominikanerkonvent, S:t Olofs och S:t Ingrids, samt hospital och helgeandshus.

Den aktuella schaktningen kom att utföras i ett område som tidigare inte undersökts arkeologiskt men i närheten har ett par undersökningar utförts. Längs Järnväggsgatan undersöktes 1998 ett fjärrvärmeschakt där odlingslager kunde konstateras (Samuelsson & Björkhager 2007). I området runt den aktuella schaktningen utfördes 2006 en förundersökning i form av provschakt inför planerad pendeltågsstation. Vid denna förundersökning påträffades odlingslager i flera nivåer samt diken från olika tidsperioder (Wennström 2006).

Ca 100 meter norr om undersökningsområdet, i Järnvägsparken, utfördes 2002 en mer omfattande un-

dersökning där fynd visar på en kontinuitet från tidig medeltid och framåt (Karlsso & Stibéus 2003). Vid denna undersökning har man funnit att de tidig- och högmedeltida aktivitetsytorna är överlagrade av odlingslager från 15-1600-talen. Detta tyder på att den medeltida staden sträckt sig utanför den utbredning som de historiska kartorna uppvisar.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen, som utfördes i form av en schaktövervakning, var att se till att fast fornlämning berördes i så liten utsträckning som möjligt av den planerade exploateringen. Fast fornlämning som påträffades skulle undersökas och dokumenteras avseende karaktär och omfattning. Påträffade lämningar skulle om möjligt även dateras.

Resultatet ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

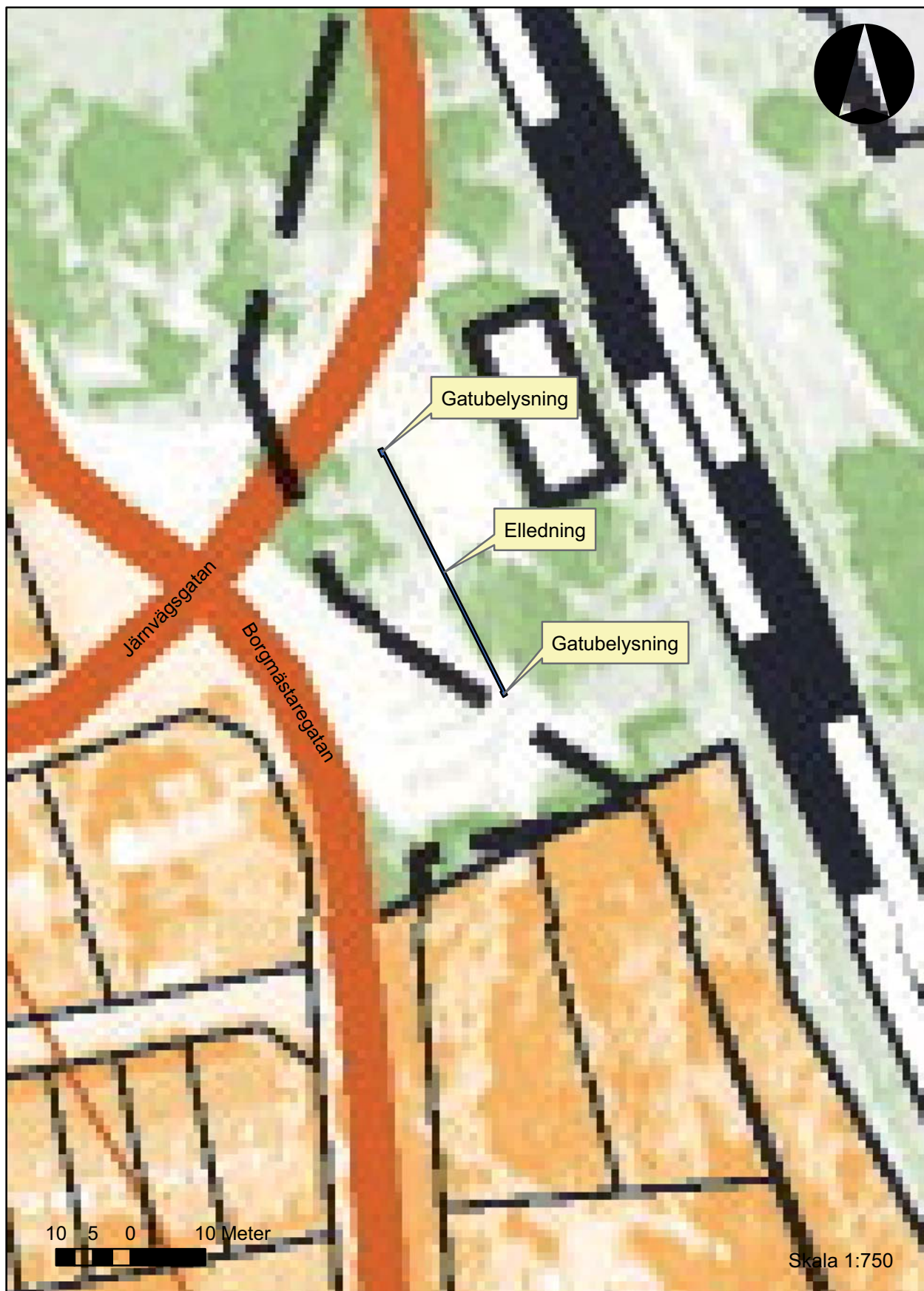
Schaktövervakningen genomfördes i samband med schaktningen för den nya elkabeldragningen och vid upptagandet av hål för fundamenten till lyktstolparna.

Resultat och tolkning

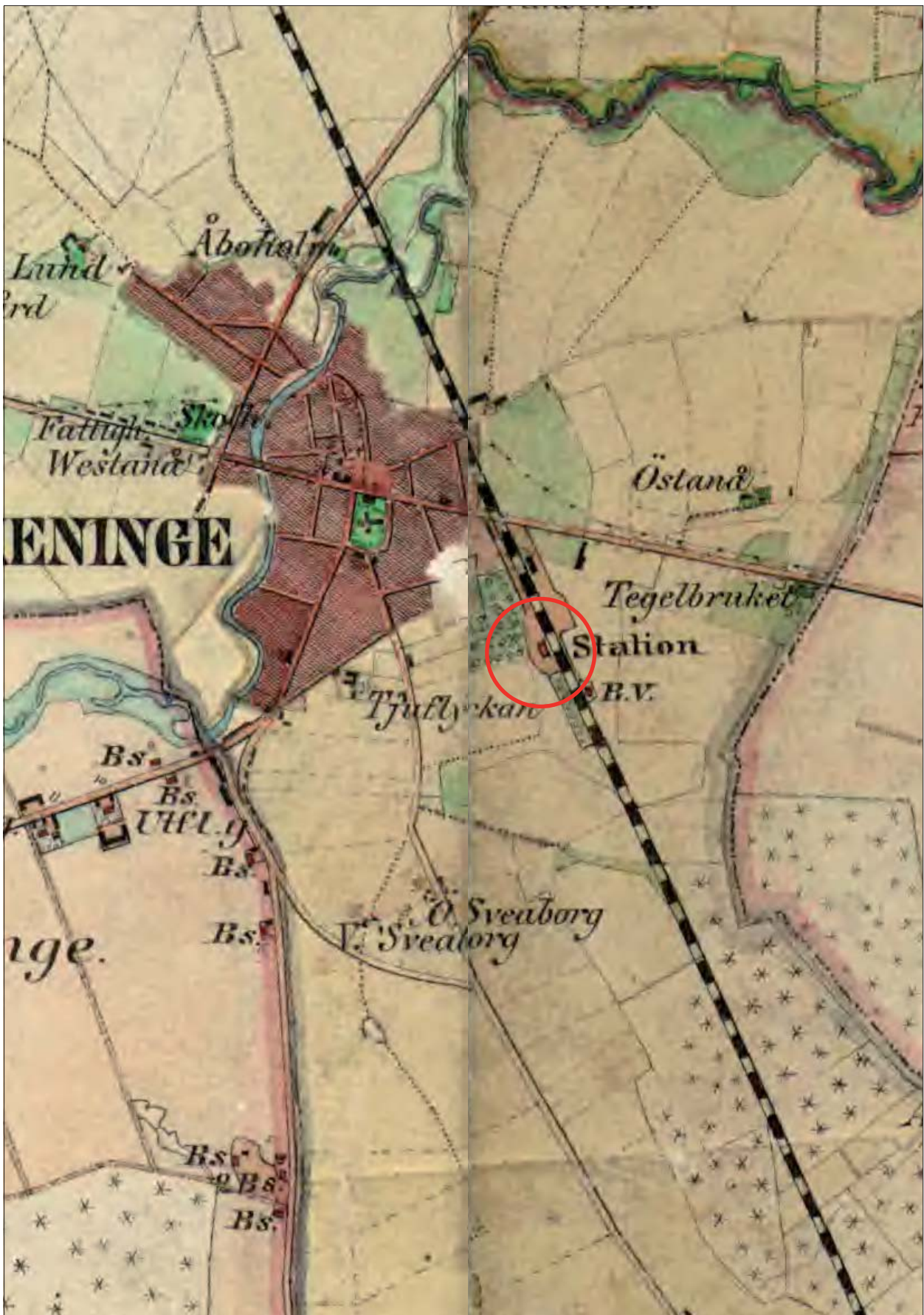
Schaktet som övervakades var ca 38 m långt, 0,3 m brett och 0,5 m djupt. Schaktet breddades ca 0,1 m och fördjupades med ca 0,3 m i ändarna där fundamenten för gatubelysningen skulle placeras. Platsen, som arbetet utfördes på, är idag ett mindre grönområde med gräsmatta och ett par träd.

Den norra delen av schaktet bestod av odlingslager med inslag av enstaka tegelfragment. Som djupast var schaktet här 0,8 m djup och lagren fortsatte djupare än så. Mot mitten av schaktet framkom ett bärlager bestående av stenar (0,10-0,25 m stora) och grus som förklaras av att området fram till nyligen användes som bussupställningsplats. Vid den södra änden var schaktet stört av en nedgrävning för VA-ledning och fyllningen bestod här av fin sand.

Eftersom inget annat än matjord framkom i schaktet för elledning bedömde undertecknad att den ledningsdragning som skulle dras vidare till befintlig ledning i Borgmästaregatan, på ett djup av 0,5 m och en bredd av 0,3 m, kunde genomföras utan ytterligare arkeologiska insatser.

Figur 3. Schaktet markerat på Fastighetskartan, blad 085 41. Skala 1:750.

Figur 4. Undersökningsområdet markerat på Häradsekonomska kartan från 1868-77. LMS.

Referenser

Feldt A-C. 2004. *Före staden. Preurbana lämningar i Skänninge*. C-uppsats. Institutionen för Arkeologi och Antik historia. Uppsala universitet.

Karlsson P & Stibéus M. 2003. *Järnvägsparken i Skänninge. Medeltid i stadens utkant*. Östergötland, Skänninge, Järnvägsparken, RAÄ 5. RAÄ UV-Öst DAFF 2003:2.

Samuelsson F & Björkhager V. 2007. *Skolgatan – Krokogatan – Järnvägsgatan*. RAÄ 5, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. ÖLM rapport 2007:102.

Wennström S. 2006. *Skänninges stadsjordar. Förundersökning inför planerad pendeltågsstation*. Allhelgona socken, Mjölby kommun, Östergötland. RAÄ UV-Öst rapport 2006:31. Linköping.

Lantmäteristyrelsens kartarkiv, LMS, akt J112-44-5. Häradsekonomiska kartan 1868-77.

Lantmäteristyrelsens kartarkiv, LMS, akt J112-45-1. Häradsekonomiska kartan 1868-77.

Tekniska uppgifter

Gator	Järnvägsgatan - Borgmästaregatan
Stad	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	Invid RAÄ 5
Ekonomiska kartans blad	085 41 (8F 4b Skänninge)
Koordinater	X 6474604, Y 1458240
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-9625-08
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2008-05-08
ÖLM dnr	198/08
ÖLM projektnr	530799
Uppdragsgivare	Mjölby Svartådalen Energi AB
Kostnadsansvarig	Mjölby Svartådalen Energi AB
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetstid	2008-06-11
Totalt undersöktes	Ca 38 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Mats Magnusson, Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin/Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:81 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde den 11/6 2008 en schaktövervakning i samband med schaktandet för ny elkabelsträckning och ny gatubelysning vid Järnvägsgatan - Borgmästaregatan i Skänninge, Mjölby kommun, Östergötland. Vid förundersökningen framkom odlingslager och recenta fyllningsmassor.